

טוני גרינמן, משרד עורכי דין עדכונים בדיני זכויות יוצרים, תקשורת ומדיה

העדכון מוגש כשירות ללקוחותינו. למידע מפורט יותר בקרו באתר שלנו ב-
www.tqlaw.co.il

הצעת חוק זכות יוצרים החדש הונחה על שולחן הכנסת

מדינת ישראל צעדה צעד קדימה לקראת חקיקת חוק זכות יוצרים חדש כאשר הצעת חוק זכות יוצרים הונחה על שולחן הכנסת.

הצעת החוק כוללת מספר חידושים ושינויים משמעותיים לעומת המצב החוקי הקיים על פי חוק זכות יוצרים, 1911 ופקודות זכות יוצרים.

בנושא זכות יוצרים באינטרנט, ההצעה מציעה "זכות העמדה לרשות הציבור". הזכות תקל על ההתמודדות עם הפצה בלתי מורשית של יצירותיהם של בעלי זכויות יוצרים, באינטרנט.

במסגרת הצעה מוצע להאריך את תקופת זכות היוצרים על צילומים, מ-50 שנה, לתקופת חיי היוצר ועוד 70 שנה ולהעניק את הזכות הראשונית בצילום לצלם ולא לבעל הנגטיב כנהוג היום.

עם זאת, השינויים המשמעותיים ביותר בהצעה הם דווקא אלו שמצמצמים את זכויות היוצר על ידי הרחבת ההיתרים לעשיית שימוש ביצירה ללא צורך בקבלת הסכמת בעל הזכות. למשל, הרחבת ההיתר לעשיית שימוש הוגן ביצירה. בעוד שבעבר חל ההיתר על רשימה סגורה ומצמצמת של שימושים, מוצע עתה להתיר שימוש הוגן ביצירה מבלי להגדיר ולתחום במפורש את היקף ההיתר. יתרה מזו, מבין השימושים המוזכרים במפורש כלול שימוש לצורכי הוראה ובחינה שאינו כלול בחוק הקיים.

עוד הוראה שנוספה להצעה נוגעת לבעלות בזכות היוצרים ביצירה מוזמנת. ההוראה קובעת שבעלות ביצירה שנוצרה על פי הזמנה תיקבע לפי הכוונה המשתמעת של הצדדים. מצב שכזה יוצר חוסר וודאות ולעתים גם חוסר צדק. מוטב היה להתיר את זכות היוצרים בידי היוצר, כאשר נדרש הסכם בכתב בכדי להעביר אותה למזמין.

ההצעה שלא תהיה זכות יוצרים בפסקי דין, חוקים ודברי כנסת היא הצעה מבורכת. לעומת זאת, הוראה אחרת, שמרחיבה את זכויות המדינה ביצירות שהוזמנו על-ידי אינה מתיישבת עם המדיניות המוצאת ביטוי בהצעה זו.

בתחום הפיצוי הסטטוטורי מוצע לבטל את הפיצוי המינימאלי ולאפשר לבית משפט לפסוק עד 100,000 ₪ לכל הפרה (לעומת התקרה הקיימת של 20,000 ₪).

ההצעה מצמצמת במידת מה את הזכות המוסרית: ראשית, שינוי יצירה יהווה פגיעה בזכות המוסרית של מחברה, רק אם הוא פוגע בכבודו או בשמו (אין זה צמצום של ממש, שכן הפסיקה ממילא פירשה כך את החוק הקיים). שנית, פעולה שפוגעת בכבודו או בשמו של יוצר לא תהווה פגיעה בזכות המוסרית, אם הפגיעה היא "סבירה בנסיבות המקרה" (זהו צמצום של ממש).

בית המשפט קבע: ביטוי הומוריסטי על איש ציבור איננו לשון הרע

בית משפט שלום בירושלים (כב' השופט עודד שחם) קבע שביטוי

הומוריסטי על איש ציבור לא מהווה הוצאת לשון הרע.

נועם פדרמן, פעיל ימין המתגורר בחברון, תבע את איר לפיד, יוצר הסדרה "חדר מלחמה" ואת חברת "רשת", משדרי הסדרה, בגין הוצאת לשון הרע.

במסגרת הסדרה הוצג דו-שיח בין שתי דמויות, האחת מכונה פינטו והשנייה מכונה יואל. במהלך הדו שיח נאמר על נועם פדרמן כי אינו באמת יהודי.

פדרמן טוען שהנקיבה בשמו נעשתה בדרך ובמטרה לפגוע בתדמיתו.

סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע מגדיר "לשון הרע" כדבר שפרסומו עלול להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם; או דבר שעלול לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, מינו או נטייתו המינית.

השאלה האם ביטוי הוא בבחינת לשון הרע, היא שאלה פרשנית. מלאכת הפרשנות נהיית משימה מורכבת יותר כשמדובר בביטוי ציורי, סאטירי או פרודי היות ומטבע הדברים, ביטויים אלו נעזרים בלשון ציורית, בהגזמה ובעיוות המציאות עד כדי גיחוך. לביטויים כאלו אין לייחס תמיד את המשמעות המילולית, אלא את המשמעות הסבירה של המילים, לפי הקשרן. במקרים אלו, אין זה משנה מה הייתה כוונת המפרסם, אלא כיצד הובן הפרסום על ידי האדם הסביר.

במקרה זה, אם מדובר באמירה עובדתית הנחזית להיות רצינית, עומדת לפדרמן הטענה כי

נגרמה פגיעה של ממש בשמו הטוב, שכן דתו של אדם היא חלק חשוב מאישיותו. מאידך, אם מדובר באמירה סרקסטית – הומוריסטית, שברור לצופה הסביר כי אינה מתיימרת לטעון ברצינות שפדרמן אינו יהודי, זו אינה בבחינת לשון הרע.

בית המשפט קבע כי במישור הלשוני, נראה אולי שמדובר באמירה עובדתית. עם זאת, גם במישור הלשוני הצר, האמירה כי "פדרמן אינו באמת יהודי" מכניסה אלמנט סובייקטיבי. בניתוח כלל ההיבטים, מתחזקת המסקנה כי מדובר באמירה סרקסטית ושלצופה סביר ברור לגמרי שלא מדובר בפרסום חדשותי או עובדתי. כמו כן, מדובר באמירה קצרה וחטופה.

בנסיבות אלו, של קטע קצרצר, שאינו במסגרת תוכנית חדשותית או תיעודית, סבור השופט, שעל פי מבחן האדם הסביר לא נגרמו חוסר אמון או השפלה לפדרמן במידה המצדיקה לקבוע כי אכן המדובר בלשון הרע.

יש לקחת בחשבון את היותו של נועם פדרמן דמות ציבורית. המשקל שיש להעניק לזכות לשם טוב נחלש כשמדובר בדמות ציבורית שיש לה נגישות לכלי התקשורת. משנתעורר דיון ציבורי שאינו במישור העובדתי, על אותו נפגע להיות נכון לספוג הערות ביקורתיות ביחס לדיון.

השופט מוסיף שכשבת המשפט נתקל בקושי פרשני, עליו להעדיף את הפרשנות לפיה הביטוי אינו מהווה לשון הרע.

לדעת השופט, גם אם הייתה באמירה כל פגיעה שהיא בשמו הטוב של פדרמן, הפגיעה היא זניחה ומזערית שלא מקימה עילת תביעה.

תא(י-ם) 2189/05 נועם פדרמן נ' יאיר לפיד ואח'.

מפה לשם – הפרת הזכות המוסרית

בית משפט השלום בכפר סבא (כב' הש' מימון-שעשוע) קבע שגם פגיעה בזכות היוצרים המוסרית, מקימה פיצוי נזיקי.

מבין עשרות היצירות הידועות שחיבר יעקב רוטבליט, גם מילות השיר הידוע "לקחת את ידי בידך"; זכות היוצרים ביצירה היא שלו. במסגרת פרסומו של גן האירועים "ארץ כנען", עשו מנהליו שימוש בחלק מהיצירה, ללא רשותו וידעתו של התובע משך כשלוש שנים. הבית הראשון של היצירה צוטט במודעות בקטלוגים למתחתנים, באינטרנט, ובדפי מידע שחולקו למתעניינים, תוך שיבוש בכמה ממילות היצירה ובסדר ביניהן.

השיר הוא יצירה ספרותית המוגנת בזכויות יוצרים, ונפסק שבגלל שמדובר בשימוש שנעשה בחלק ניכר ממנו ופרסומו, הזכות הופרה.

שיבוש המילים והחלפת המקום מקימים עוולה נוספת, נזיקית – הפרת זכותו המוסרית של היוצר ביצירה. סעיף 4 לפקודת זכות יוצרים 1924, קובע ש"מחבר זכאי ששמו ייקרא על יצירתו בהיקף ובמידה המקובלים ושלא ייעשה ביצירתו כל סילוף, פגימה או שינוי אחר, או כל פעולה שיש בה משום הפחתת ערך ביחס לאותה יצירה, העלולה לפגוע בכבודו או בשמו של מחברה". הזכות המוסרית מבטאת את זיקת היוצר ליצירתו. זו זכות רגשית, שאינה כלכלית ומהווה חלק מ"כבוד האדם" שלו כיוצר. הזכות המוסרית אינה תלויה בזכות היוצרים ומוקנית ליוצר גם אם זכותו הגשמית ביצירה הועברה לאחר. זו זכות היוצר להכרה בפירותיו האמנותיים ולשמירה על צביונם. הכיתוב נעשה ללא רשות התובע, לא נשא את שמו כמחבר היצירה ושיבש אותה באופן העלול להפחית מערכה, תוך פיחות בהגיבונה הפנימי.

השופט דחתה את טענת הנתבעים כי פעלו בתום לב משום שלא ידעו, לטענתם, כי השיר מוגן בזכויות יוצרים: "מבחינת המדיניות המשפטית, השמה לנגד עיניה את ההגנה על זכויות היוצרים בעידן בן הן נרמסות מכל עבר ע"י בעלי אינטרסים כלכליים שונים, לא תתקבל הטענה כי בורות גרידא יכולה להוות מגן ופטור מאחריות למי שבוחר לעשות שימוש תועלת-מסחרי ביצירה מוגנת או בחלק ממנה". כדי להוכיח תום לב יש להראות בסיס פוזיטיבי, לאחר חקירה ובדיקה, לאמונה שלא מדובר ביצירה מוגנת. ככל שמדובר בהפקה מתוכננת ולא בביטוי ספונטני, גובר משקל דרישת הבדיקה המוקדמת.

בבואה לפסוק לתובע פיצויים, ציינה השופטת כי גובה הפיצוי הראוי במקרה זה צריך לגלם, פרט לערכו הכלכלי של השימוש ביצירה לצורכי פרסום, גם את הפיצוי עבור העוולות הנזיקיות שעוללו הנתבעים המבטא את הפגיעה באוטונומיית הרצון החופשי של היוצר לגבי השימוש שיעשה ביצירתו, והפגיעה בכבוד יצירתו אשר שובשה. לנוכח המטרה השיווקית והתמשכות השימוש, מצד אחד, מול החשיפה באמצעי פרסום ייעודיים לחלק מובחן מהציבור וחלקיות הציטוט, מצד שני, מן הראוי להעמיד את הפיצוי בגין כל הפרה על 13,000 ₪, כשמדובר בחמש הפרות (כמספר סוגי הפרסומים) ובסה"כ 65,000 ₪. על הפרת הזכות המוסרית פסקה השופטת לתובע סך של 15,000 ₪.

ת.א. (כ"ס) 2445/04 יעקב רוטבליט נ' ברמג לייף בע"מ.

סיכומי הפסיקה הוכנו ע"י עו"ד טוני גרינמן ואלה חזנוב.